

መጅልስ አምን ወለዛልም ቀራራቱ ድድ ኤሪትሮየ

34ይ ክፍል

እብ ዶ/ር አሕመድ ሐሰን ድሕሊ

ተርጀመት፡ መሐመድ እድሪስ መሐመድ

ሳልሳይ ምዕራፍ

ሳልሳይ፦ ወዛረት ካርጅየት ኤሪትሮየ ዲብ ዮም 30 ዲሰምበር 1997 ዲብ አፈገረዩ ሸሬሕ፡ ለእብ ውካለት ኢጋድ ዲብ ሶደሬ አቶብዩ ፍንጌ ገሌ ተናዚም ሶማል ለገብአ እጅትመዕ፡ እግለ ገሌ ስያስዱን ቅዋት ሶማል ክምሰልሁመ እግለ ዲብለ ወቀት ለሀይ እብ ሐሴን ዓይዲድ ልትመረሕ ለዐለ ወጠኒያይ ገለድ ሶማል ሰበት ትጸገዐ ናቅስ ቱ።164

ራብዓይ፦ ኤሪትሮየ ዲብ ሰነት 1998 እግል መሻክል ሶማል እግል አሰቦት እሊ ለተሌ አሳሰያይ ንቀጥ ለዐለት እተ ወረቀት ቀደመት።

1. ናይ ካርጅ ጀጎት እግል መሻክል ሶማል ሕኔት ለአርሄ ዝያደት ለሐባልኩ ሰበት ሀለ፡ ምን መሻክል ሶማል እዴሆም እግል ልርፈያ።

2. እብ ሰበት መስለሐት ሶማል ለልትአየሶ ፈተች ወመሳኒት ድወል ሀዬ፡ ቅያደት ሶማል ቀድየቶም ኖሶም እግል ልፍተሐ መቅደረት ለበ ሰበት ገብአት፡ ለናቅሾ እቱ ናይ ሓድር ቴልል ዲብ ከሊቅ ሌጠ እግል ልትሰደው ቦም።

3. ፍንጌ ሚርሐት ሶማል ሕድ ክምሰል ለአምኖ ለወዴ አርድየት እግል ትትከለቅ ለትሐዜ።

4. ለገብአ ሶማልያይ ተንዚም እግል ልትሀመሽ አለቡ።

5. ዲብ ናይ ሕበር ገናዐት ወሀደፍ እግል ብጽሐት ህዬ፡ እግል ክሉ ረኣይ ወአፍካር እብ ዋድሐት ገበይ ዲብ ጣውለት ህድግ እግል ልግበእ ቡ።

6. ቀደም ዲብ ፈግልየት ኣቲ ለትቀደመ ኣረእ ወአፍካር ለተአሰፊ ወተሰዬሕ፡ ምን ክሉ ተናዚም ሶማል ሐቴ ልጅነት እግል ቲቂም።

7. ክሎም ጀሃት፡ ዲብ እትፋቅየት እግል ልብጸሐ እግለ ተክል ለሀለ መታክል እግል ሸነኩት ወራት ወጠንያይ ዕራት ወውሕደት ሶማል እግል ኣተረዶት፡ ዲብ ናይ ሕበር ንቀጥ ወዐዋምል ክምሰል ልተከቦ ዊደት።

8. እግል ክሎም ሶማልዪን ለትወክል ጀህት ኣሰሶት። እግል ደሚር ወሸክል ናይ ምስተቅበል ስያሰያይ ንዛም ሶማል ለለርኤ ኣሳስ ክርየት። ዲብ መትዐደይት መርሐለት፡ ዲብ ቀድየት ኣትመቃረሐት ሰልጠት ሐቆ ትሰመዐት፡ ዶር ናይ ክሎም ጀሃት ሶማል መሻረከት ወደሐት።165

ሓምሳይ፦ ኤረትርያ ዲብለ ዲብ ኣክቶበር 2000 ዲብ ጅቡቲ መዲነት ዓርተ ለገብኣ ሙእተመር እትፋቅ ሶማል ሹርክት ዐለት። እግለ ሶማልዪን ለኣተፈቀው እተ መትዐደይት ሕኩመት ቅያደት ዐብደልቃስም ሰላድ ሐሰንመ ኣየደቱ። እሊ ለትሌ ኣወላይ ወቀይ ህዬ ዐለ እሉ።

1. ዲብለ እግል ሰለስ ሰነት ለጸንሕ መትዐደይት መርሐለት መኣሰሳት ሕኩመት ከወኖት።

2. እብ ሐርብ ኖስኖስ ለደመረት ብንየት ትሕትየት ወእቅትሳድ ምን ሐዲስ ብንየት።

3. እግል ሶማልያይ ምዋጥን፡ መስኩበት፡ ኣምን ወነብረ ኣድመኖት። 4. ሐቆ መትዐደይት መርሐለት ዲብ ሶማል ፈደራልያይ ብንየት ትሕትየት ኣሰሶት።166

ሳድሳይ፦ ዲብለ እብ ጅህድ ኢጋድ ዲብ ሰነት 2004 ዲብ ኬንዩ ናይሮቢ - ለተአሰሰ መትዐደይት ፈደራልያይት ሕኩመት ሶማል፡ ኤረትርያ ዶር ምንመ ዐለ እግለ፡ ተሐፍዝ ላኪን ዐለ እሉ። ለሰብብ ህዬ ዲብ ሶማል ዲብ ኣርድየት ለዐለ መሐባልክ ዲብ ወግም ለኣተ ናይ ካርጅ ተእሲር ሰበት ዐላ ቱ። እብ ሰበቡ ህዬ ሕኩመት ኣቶብየ እግል ሶማል ክምሰል ወረት፡ ለከወነት ትትበህል ለዐለት ሕኩመት ምን ናይሮቢ ኣስክ መቃዲሾ እግል ቲጊስ ኢቀድረት።

ሳብዓይ፦ መሓክም እሰላምየት ክምሰል ሐወጸት ዲብ ጁን 2006 እግል መቃዲሾ ክምሰል ራቀበት እሰላምያይ ሰበት ገብኣ ሌጠ እግል ልትህመሽ ኣው እግል ልዘበጥ ክምሰል ኣለቡ ኤረትርያ እትፋቅድት ዐለት። ሰበቡ ለቀድየት እግል ሶማልዪን

ለከሰስ ዲኢኮን እግል አሜሪካ ወአቶብዩ አው ብዕዳት ድወል ሰበት ኢከሰስ። መሓክም እስላሚያ ዲብ መደት ሐጫር ዲብለ እብ መናቢት ሐርብ ብጭብጭት ወርብሽት ለዐለ መቃዲሾ አምን ወመስኩበት እግል ልትአከድ ክምሰል ቀድረ ህዩ ሐበረት። ድድ እሊ ኤረትርዮ ለተበዐቱ መባጥር ላኪን ገሌ ድወል ምውዳቅ ጸሓይ ወብዕዳት ድወል። እግል መሓክም እስላሚያ “መተጠርፍ እስላሚያይ ሐረከት ዲን” እንዴ ቤለዩ ዲብ ሸረሐ። ናይ ድድየት አክባር ወስያስያይ ፊራርታት ወደዩ። እግል ገሌ ዐናስር ምን ሜርሐቱ ህዩ “ መርዕደት” ልብላሆም ዐለዩ።

ሳምናይኑ ኤረትርዮ እግል ዲብ ዲሰምበር 2006 ለጀረ ወራር አቶብዩ ዲብ ሶማል እብ ሽደት ሰቀቱ። ክሎም ሶማልዪን፡ ለብዕድ መሻክሎም እንክር እንዴ ከረው፡ እግል እብ ውላድ ካርጅ ቅዋት እብ አውለሰየት ህዩ እብ ሕኩመት አቶብዩ ዲብ ምስተቅበል ሶማል ወውሕደተ ለጀሬ ዋይዲባት በክት እግል ልክልእዎ ህዩ ትላኬት። ክምሰልሁመ እግል አሜሪካ እብ መጋብሀት እርሃብ እንዴ አመስመሰት ዲብ ናይ ከርስ ቅደይ ሶማል ለወዴቱ መትኣታይ ሰቀት። ኤረትርዮ ዲብለ ወክድ ለህይ፡ ናይ አፍሪቀ ልግበእ ወእድንያይት ቅወት - አስክ ሶማል ሐፍዛይ ሰላም ንድአት ለልትበህል አፍካር እብ ሽደት ረፍደቱ። ኤረትርዮ ትቀድሙ ለዐለት ረአይ፡ “ዲብለ ሐልፊ ዕቁድ ወስር መናቢት ሐርብ ደማር ወአከጀህ ወዱ ዲብ ህለው ለኢትለአክ ሐፍዛይ ሰላም፡ አዜ ሓለት ዲብ ሰኔ ትገይስ እቱ ለህሌት ወክድ አስክ ሶማል ቅዋት እግል ትንደእ መትባዳር ክቡት ኢኮን” ለልብልቱ ለዐለ። እብ ተውሳክ ህዩ፡ ዲብ ዐለም እድንያይት ቅወት ለአርሄቱ መሳድድ ኢህለ ሌጠ እንዴ ኢገብእ፡ እብ ቃብል እሊ እግል መሻክል ሶማል ለኬልም ወለለአትራይም ምን ገብአ ቱ። ኤረትርዮ እግል ሕርየት፡ መስኩበት ወውሕደት ምድር ወሸዐብ ሶማል ለበ ተእዩድ እብ ድግማን አከደት። ናይ መንጠቀት መንዘነት ኢጋድ እግል ወራር ወፈውደት አቶብዩ ዲብ ሶማል ምን አዩደት ህዩ፡ ምን ዕድየተ ጀመደት።167

ታሳዳይኑ ገሌ ተናዚም ሶማል ወአንፋር በርለማን ወዳርሳም መደንያይ መጅተመዕ ለሻረከው እቱ መ-እተመር ዲብ አስመረ ዲብ ዮም 6 ሰብተምበር 2007 እግል ልግበእ ክምሰል አሰብደ፡ ሜርሐት ኤረትርዮ፡ ለመ-እተመር እግል ሐቱ ጀህት ድድ ብዕደት ለትወጀህ እንዴ ኢገብእ፡ ዓም ዕሪት ሶማዪን እግል አከደት ሐቱ ምስዳር ገጽ ቀደም ክምቱ ሐበረ። ሼክ ሸሪፍ ሼክ አሕመድ ዲብ ደንጎባህ ዲብ ዮም 14 ሰብተምበር 2007 “ ገለድ ሕርየት ብንዮት ሶማል” ለተሰመ ተንዚም ለአሰስ መ-እተመር ዲብ ቀደመየ መሓደረት፡ ሕኩመት ወሸዐብ ኤረትርዮ፡ እግል እድንያይ ቅዋት ሶማል እብ ሰበት ሕርየት ወዐማር ሶማል እግል ልናቅሾ ታሪካይ በክት ከሊቆም ሐመደ።

ሸባይት - ኤለክትሮንካይት ሸበከት ውዛረት እዕላም - ዲብ ሉም 14 ሰብተምበር 2007 እብ ሰበትለ ሙእተመር ዲብ ቀደመቱ ተቅሪር ስክርቴር ጀብህት ሸዕብየት እግል ዲሞቅራጥየት ወዕዳለት አሰይድ አልአሚን መሐመድስዒድ ዲብ ቀደመየ መሓደረት፡ ሶማልዪን ውጡይ ቴለል ሐቆመ ትከለቀ እሎም መሻክሎም ናሶም እግል ልባልሐ መቅደረት ክምሰል ቦም ለወደሐ ሙእተመር ክምሰል ዐለ ወደሐ። 168 ሶማልዪን ዲብ ሙእተመር አስመረ፡ ክምሰለ ቀደም እለ ለትሸረሐ ብዙሕ ቀራራት ሓለፈው። ዐዶም አረይ ናይለ እብ አሜሪካ ለትሰደ ወራር አቶብየ ክምሰል ገብአት ህዩ አከደው። አቶብየ ዲብ መቃዲሾ ናይ ሐርብ ጀሪመት ክምሰል አጅሬት እት ሸኬ ህዩ፡ ቅዋት ኡጋንደ ምን ሶማል እግል ልፍገር ጠልበው። መንዘመት ምጅልስ ቅራን፡ እተሓድ አፍሪቀ ወአልጃምዐ አዐረብየ እግል ወራር አቶብየ እግል ልስቀቆ እት ተአትፋቅድ፡ ምጅልስ አምን እብ አሳሰ ማደት 7 ሚሳቅ መንዘመት ምጅልስ ቅራን፡ ዲብ ረአስ አቶብየ መኔዕ እግል ልቀርር ትላከው። እዳረት አሜሪካ ዲብ ሶማል ለትተብዐ ስያሰት እግል ትብደል እት ልሰአሎ፡ “መጋብህት እርሃብ” ለልትባህል ቴለል ሕር ወውሕደተ ወዐቦተ ለአከደት ወምሰል ግዋሬህ እብ ሰላም ወስኒት ለትነብር ሶማል እግል ኢተህሌ ዲብ ረአስ ቅሎዕ ወራር እግል ዊደት ትከለቁ ለዐለት መሰምስ ክምሰል ዐለ ሐበረው።

ዓሰራይቲ ናይ መንጠቀት ወእዲነ ጀሃት፡ እግል ገሌ ለሐዝያሁ ተናዚም ሶማል እንዴ ክምከመው ወእግል ብዕዳም እንዴ አጅፈረው፡ ምን ሉም 31 ማዩ አስክ 9 ጁን 2008 ዲብ ጅቡቲ ሙእተመር ወደው። እግል ወራር አቶብየ ለኢሰቀው ህዩ፡ እግል እዳረት አሜሪካ እብ ገበይ ቅዋት አቶብየ ን መቃዲሾ ዲብ ዲሰምበር 2006 ለአፍገረዩ ወዲብ ኤረትርዩ ለሀርብ ሼክ ሸሪፍ ሼክ አሕመድ፡ ርኢስ ናይለ እተ መደት ለሀ ለከወነወ ሕኩመት ወደው። ኤረትርዩ እብሊ ለተሌ አሰባብ እግል ሙእተመር ጅቡቲ ወቀራራቱ ረፍደቱ።

1. ዲብ ሐንቴ ናይ መንጠቀት፡ ቃረት ወእድንያይ ሕጌ እግል ሙእተመር ጅቡቲ ለአዳለው፡ ለእግል መናቢት ሐርብ ዲብ ልሰደው እግል ሶማል ለደመረው ወዲብ ላንድታት ለትካፈለው፡ እግል ሸዐብ ሶማል ውሕደቱ ወስያደቱ ለኬደው፡ እዳረት አሜሪካ ወሕኩመት አቶብየ ሰበት ገብአው።

2. ሙእተመር ጅቡቲ እግል ወራር አቶብየ ዲብ ሶማል እንዴ ሐመደት እግል ሶማልዪን መትቃውመት እብ ሰቂቁ።

3. ዲብ ቀደየት ሶማል እግል ክሉ ለመሻክል ለከልቀ ዐዋምል እንክር እንዴ ከረ ሸበህ ሐል እግል ለምጽእ እብ ጀረቦቱ። 4. ምን በረ እግል ሸዐብ ሶማል “ሕኩመት ከወንኮ እግልከ” እንዴ ትቤ ቀሰቦት፡ ሸርዕየት እግል ተህቡ ጀረቦት፡ እግል መሻክል

ሶማሌ ለመክርህ ወለለአራይም ምን ገብአ። እብ ሰበት እለ ጋሪት እለ ዝያደት ሐብሬ እግለ ለሐዜ ህዩ እግለ ዲብ ጁን 2009 ርኢስ ኤረትሮፕ ምስል ናይ ሶማሌ ትልፍዝዮን “ሸበሌ” ለወደዮ መቃብለት ረያም ወፋይሐት ራጅያት ልትቀደር።169 ዲብ ደንጎበ መባጥር ኤረትሮፕ ዲብ ቀድየት ሶማሌ ዲብ ስስ አግደ ንቀጥ እንዴ ጨመምከ እግል ልቅረብ ቀድር።

1. ቀድየት ሶማሌ እት ሐን ለገብአ ልግበእ ቴለል እብ ሐለት ዐስከርየት እግል ልትሐለል ኢቀድር።
2. ዲብ ሶማሌ ለገብአት ትግበእ ጀህት ናይ ካርጅ አጅንደት እግል ትቀስብ ክቡት ኢኮን።
3. ቀድየት ሶማሌ እግል ገሌ ዲብ ተሐሬ ወሰርመ ዲብ ተአረይም ሐል ለረክብ ኢኮን።
4. ቀድየት ሶማሌ እብ ሶማልዩን ሌጣ ተ እግል ትርሄ ለትቀድር።
5. ሐል መሻክል ሶማሌ ዲብ ምግብ ወግብለት ሶማሌ ሌጠ ለልትሐደድ እንዴ ኢገብእ፡ እግል ፑንት ላንድ ወሶማሊ ላንድ ለከምክም እግል ልግበእ ቡ።
6. ለከብቴ ተህሌ እሎም ናይ ካርጅ ጀሃት ለልተልሀዉ ዶር፡ እግል ቅዋት ሶማሌ መሻክሎም ኖሶም እግል ልፍተሐ ውጡይ ቴለል ዲብ ከሊቅ ሌጠ እግል ልትሐደድ ቡ። ለዲብ ሶማሌ መሳልሕ ፍንቱይ ለበን ድወል ህዩ ምኑ እግል ሊሪመ ወጅብ።